

חג' כראג'ה נורה פעמיים בשוק חברון

כשבע שנים לאחר שנפצע קשה בפעם הראשונה מקליעים של צה"ל בשוק של חברון זכה חג' כראג'ה בפיצוץ של 12 אלף שקל. על הפיצוץ בגין הפגיעה והשנייה בראשו מכדור גומי צה"ל לפני שנה, באותו מקום, המשא ומתן רק החל

מאת יוסף אלג'זי

”כ” ל בקשתי היא שישקמו את החורבן. כל גופי הפך לחורבה והוא זקוק לשיפוץ כללי, לריפוי. ההליכה קשה עלי, ואני נעור במקל. אינני מסוגל לקיים את התפילה כמנהג המוסלמים, להשתחוות ולבצע את הכריעות, ולכן אני נאלץ להתפלל בישיבה על הכורסה או על המיטה. נפגע כושר הזיכרון שלי, לעתים אני שוכח את זמני התפילה או את שמות נכדי. ירי רועדות, אינני שולט על נתן שתן, אינני מסוגל לקיים יחסי מין. הפכתי לשי בר כלי ועולמי חרב עלי”.

הדובר הוא מוניר מוחמד מחמוד כראג'ה. כשהוא נשען על מקל הליכה, הוא ליווה אותנו בסמטאות הצרות של השוק בחברון, סמוך לבאב אל-זאווייה, כדי להראות לנו את המקוריות שבהם הוא נורה פעמיים בהפרש של שמונה שנים. סמטאות השוק המו בני ארם וכלי רכב. אלכס ליבק הצלם ואני היינו באותה שעה שני הישראלים היחידים בשוק. יושבי בית הקפה הקטן שמרו על המכונית שלנו והזמינו אותנו לתנועה משקה קל. כאשר כלי רכב אחר חסם את מכוניתנו, חיפשו עוברים ושבים את בעליו, תבעו ממנו לפנות לנו את הדרך והילי צו אותנו מהפקק האנושי.

”אתם לא נראים כמו מתנחלים ואינכם מתגרים באנשים כמוהם, ולכן אין כל סיבה שמיי שהו יתנכל לכם”, הסבירו לנו אנשים אחרי שהבענו באזניהם את הפתעתנו על היחס הטוב כלפיהם. “עכשיו השוק שקט ואין בעיות, אך די בהתגרות מצד אחד המתנחלים או אחד החיילים כדי שיופר השקט”, אמר לנו אחד הסוחרים שהוביל אותנו לשער הברזל המוביל ל”בית הר” סה”. הוא הצביע על העמדה שמעל שער הברזל, שנשקפת אל השוק, ואמר, “לפני יומיים, אחר הצהריים, פתח אחד החיילים שעמד בעמדה למעלה את רוכסן מכנסיו, ואוי לבושה התחיל להשתין על האנשים בשוק. נשים צווחו, ילדים יירו אבנים, כמו כלום יכלה להתפתח תקרית נוראה. מולנו שחיילי הסיוור המשותף, הפלשתיניי־ישראלי, מיהרו למקוט והרגיעו את הרחות. התגרויות מסוג זה הם מעשה שגרה, אנשים נפגעים וגם הפרנסה נפגעת”.

חג' כראג'ה, קשיש בן 75, מתגורר עם מש

פחתו הענפה בעיירה הלחול. תחת השלטון היי רדני הוא עבד במשרד הוואקף, וכשיצא לגמלאות היה לסוחר. מדי פעם כתב לאחד העיתונים המופיעים בגדה המערבית. בעקבות פציעתו האחרונה, הוא נאלץ למכור את הדינריות שהיו בבעלותו כדי לממן את הוצאות הריפוי שלו. מדי פעם, כשמשעמם לו בכית, הוא נוסע לשוק בחברון.

ב-7 בנובמבר '89 נורה חג' כראג'ה בפעם הראשונה. לדרביון, סמוך לשעה 10 לפני הצהריים, שעה שעשה את דרכו בשוק של חברון ליד באב אל-זאווייה, הוא נפגע בגבו מ-16 כדורי רים קטנים שנורו מתוך רומה גומי. כשפנה לראות מי ירה בו, הוא ראה חייל צה"ל מכונן לעברו את רובהו ומתכוון לירות בו שנית. לפי ני שורה הוא לא שמע קריאות אזהרה, בשוק שרר שקט, ולא היו באותה שעה כל הפרות סדר.

”מפגיעת הכדורים כל הגב שלי הפך שחור משטפי הדם”, הוא סיפר. למזלו, הודמן במקום בעל רכב, רסמי ג'אבר. לימים, בתצהיר בפני עו”ד דין, העיד ג'אבר כי תוך כדי נהיגה שמע יריות, וכשפנה לראות מה קרה, ראה איש מכונן בעל זקן, בידיו סלים מהשוק, שנפל ליד אי תנועה לא הרהק ממכוניתו. הוא עצר את מכוניתו כדי לאסוף את הפצוע. שעה שנשא את הקשיש אל תוך המכונית, ירו, לדרביון, חיילים לעברה. המכונית ספגה כארבע או חמש יריות, אך הוא לא נפגע. הוא מיהר לעזוב את המקום והסיע את הקשיש הפצוע, שאותו לא הכיר, לבית החולים “עאליה” בעיר, שם טופל ואושפן.

כששוחרר חג' כראג'ה מבית החולים, טיפלו בו רופאים שונים בגדה ובעמאן. כחודש לאחר הפציעה הוא התלונן לפני שלטונות צה"ל על פציעתו, באמצעות עמותת המוקד, (כזמנה היא נקראה המוקד לתלונות נפגעי אלימות, והיום היא נקראת המוקד להגנת הפרט). מכאן ואילך התפתח בין חג' כראג'ה והמוקד, מצד אחד, לבין צה"ל ומשרד הביטחון, מצד שני, דין ודבי רים מורט עציבים, שהתמשך לאורך שש שנים והצי. מעיון בתיק חליפת המכתבים עולה תמונה קפקאית, שרק חלקה יתואר כאן.

בעקבות התלונה הראשונה, מיהרה הפרקליטי טה הצבאית של פיקוד מרכז, סא"ל רחל דולב, וביקשה הבהרות ומסמכים נוספים. אך בהמשך,

התחלפה התגובה הצה"לית הראשונה בסחבת ובדממות ארוכות. לאחר אין ספור תזכורות, בטלפון ובכתב, ופגישה עם מהליפה של דולב, סא"ל שלמה פוליטיס, ביוני '91 – כלומר, שנה וחצי לאחר הפציעה – החליט הפרקליט הצבאי על סגירת התיק.

בספטמבר אותה שנה כתב פוליטיס, "למרות כל נאמצינו להתחקות אחר גורל הטיפול שני עשה בפנייה זאת (של כראג'ה, י"א) העליתי חרס ביד. עקב חלוף זמן מעט האירוע החלטתי שלא להורות על חקירה שכן נראה שהסיכויים שניתן יהא לאתר כיום את הגורמים המעורבים באירוע כנטען הינם קלושים והחקירה לא תהא אפקטיבית ממילא. מכל מקום החלטתי לנסות ולברר ברישומי צה"ל, במידת האפשר, באם נ"י תן כיום לברר אם היו הפרות סדר בזירת האי-רוע אם לאו ובאם ניתן כיום לאתר כוחות שפעלו בשטח ביום האירוע. אם אצליה לקבל פרטים שיאפשרו ניתן קצה הוט לפתיחת חקירה, אשקול עמדותי מחדש".

מאחר שענותות המוקד לא הרפתה, שלושה

מעיון בתיק חליפת המכתבים, בעניין תביעתו של חג' כראג'ה, עולה תמונה קפקאית

חודשים אחרי כן כתב סא"ל פוליטיס, כי בעיקר בות הברור שערך, "אין סיכוי לאתר חיילים שביצעו את הנטען; במידה ואכן הדבר בוצע על ידי חיילים, אין לפסול אפשרות שהירי בוצע על ידי כוחות שלא ביצעו תעסוקה באזור האי-רוע, כגון: חיילים שעברו באקראי במקום וכדו' מה". ולכן חזר והחליט שלא להורות על פתיחת חקירה.

גם מסמכים נוספים שהעבירה עמותת המיר קר לפרקליט הצבאי לא שיכנעו אותו לשנות את החלטתו, הואיל ולא היה בהם, כטענתו, "כי די לקדם את האפשרות של איתור החשודים ביי-רי". על הטעיון הזה הגיבה עמותת המוקד, כי הקושי בחקירת האירוע נבע "מרשלנות בחקירה וחסכת". בסוף '92 התרצה במשהו הפרקליט הצבאי והוריע, כי למרות העובדה שלא נוהלה חקירה מטעם הצבא בתלונתו, פתוחה לפני כראג'ה הדרך לפנות בתביעת פיצויים.

בהמשך נכנסה לתמונה היחידה לביטוח ותביעות באגף אמרכלות משק ונכסים במשרד הביטחון. באוגוסט '94 היא הציעה "מטעמים

הומניטריים לשקול תשלום בסך כולל של 2,000 שקל לסילוק כל תביעותיו של כראג'ה". וכך, במשך כמעט שנתיים נוספות, כמו בשוק, התמקח משרד הביטחון בעניין גובה הפיצויים. מאלפים שקל הוא העלה את הצעתו לחמשת אלפים, וב-23 ביוני '96 הוא העביר לכראג'ה המחאה בסך 12 אלף שקל.

ואולם, בקושי חלפה שנה, וב-17 ביוני '97 שוב נורה כראג'ה בשוק בחברון. הפעם קליע גומי חדר לראשו מעל למצחו. כאותו יום דיוור חה הכרוניקה העיתונאית, כי "שלושה ילדים וזקן נפצעו קשה מירי חיילי צה"ל בחברון".

על נסיבות פציעתו השנייה סיפר כראג'ה, כי באותו יום לפני הצהריים נסע כהרגלו מכוניתו בחלחול לשוק של חברון. כשהוא נשען על מקלו הוא צעד מבית המרקחת שבשוק לאורך הסמטה המובילה ל"בית הרסה" וערך את קניו. תיו. פתאום, ללא כל התראה, פגע קליע בראשו, הרם שניגד מהפצע כיסה את פניו, והוא נפל על הארץ מחוסר הכרה. עוברים ושבים העלו אותו לרכב פרטי שמיהר להעבירו לבית החולים "עזריאל", שםמנו הועבר באמבולנס לבית חולים "אל אהאלי". בתקשורת דווח, כי נפצע פצעים אנושים ונשקפת סכנה לחייו.

הוא אושפז במשך שלושה שבועות, מתוכם חמישה ימים היה מחוסר הכרה. הוא נותח פעמיים וקליע הוצא מראשו. נכותו היום בולטת לעין. מכריו אומרים כי "פעם היה נריא כארו, והיום הפך שבר כלי". הוא חי בגפו. עוזרת בית מנקה בשכר את ביתו ומכינה לו את ארוחותיו. לפי התוד אחר הנכדים מארת לו חברה. באוגר סט אשתקד הגישה בשמו עמותת המוקד תביעה לצה"ל לחקור את האירוע. חג' כראג'ה מבקש לקבל פיצוי כספי, "כדי לממן את הוצאות הריפוי", כדבריו.

מכתב התלונה הראשון, שנשלח בדואר רשום, אבר, נטען בפרקליטות הצבאית של פיקוד מרכז. בפברואר השנה נמסר מהפרקליטות הצבאית הראשית, בכתב, כי הגורמים הצבאיים הרלוונטיים אישרו, שאכן באותו מועד נפצע כראג'ה מכדור גומי, ו"עם מיצוי הברור, תיש קל האפשרות להורות על פתיחה בחקירה פורמלית". במאי, 11 חודשים אחר האירוע, כתב הפרקליט הצבאי של פיקוד מרכז, רס"ן משה ינון, כי "טרם נסתיים הברור לגבי הנסיבות שבהן נפצע כראג'ה".

עתה מצפה כראג'ה לסיום הברור. הוא מקווה שהוא לא יתמשך גם הפעם שש שנים וחצי. בסוף השיחה, כשהתייחס למצב הפוליטי, הוא השווה אותו למצבו הבריאותי הקשה, ואמר, "היכן השלום המובטח? זה לא שלום, זו מלחמה".

